

|                            |                                |
|----------------------------|--------------------------------|
| Súd:                       | Najvyšší súd SR                |
| Spisová značka:            | 3Cdo/13/2024                   |
| Identifikačné číslo spisu: | 1723201795                     |
| Dátum vydania rozhodnutia: | 24.04.2024                     |
| Meno a priezvisko:         | Mgr. Renáta Gavalcová          |
| Funkcia:                   | sudca                          |
| ECLI:                      | ECLI:SK:NSSR:2024:1723201795.1 |

## UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne K., narodenej X., zastúpenej spoločnosťou Kanisová & Kanis Advokátska kancelária s.r.o., IČO: 36836460, Bratislava, Ďumbierska 3F, proti žalovanému K., narodenému X., zastúpenému advokátkou JUDr. Luciou Danišovičovou, PhD., Bratislava, Drieňová 1/D, o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia, vedenej na Okresnom súde Pezinok pod sp. zn. 45C/29/2023, o dovolaní žalovaného proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 15. novembra 2023 sp. zn. 2Co/56/2023, takto

### rozhodol:

Z r u š u j e uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 15. novembra 2023 sp. zn. 2Co/56/2023 a vec mu v r a c i a na ďalšie konanie.

### Odôvodnenie

1. Okresný súd Pezinok (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) uznesením zo 07. augusta 2023, č. k. 45C/29/2023-33 rozhodol tak, že žalovanému uložil povinnosť nepribližovať sa k žalobkyni na vzdialenosť menšiu ako 10 metrov, s výnimkou účasti na procesných úkonoch v civilnom súdnom konaní, v trestnom konaní a v priestupkovom konaní, na ktoré bude žalobca predvolaný, v rozsahu nevyhnutnom na riadnu účasť žalovaného na týchto úkonoch. Zároveň žalovanému uložil povinnosť nevstupovať do nehnuteľnosti, ktorá je postavená v obci L., súpisné číslo XXX, na parcele registra „C“, parcelné číslo XXX/X o výmere 136 m<sup>2</sup>, a je evidovaná na liste vlastníctva č. XXX pre katastrálne územie L., obec L., okres O.. Súd prvej inštancie poučil žalovaného, že môže podať voči žalobkyni žalobu vo veci samej, ktorou sa bude domáhať nároku navrátenia do pôvodného stavu, alebo nárokov na náhradu škody, alebo inej ujmy spôsobenej výkonom neodkladného opatrenia a zároveň priznal žalobkyni voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100%.

1.1. Súd prvej inštancie zastal názor, že žalobkyňa v dostatočnej miere preukázala dôvodnosť potreby bezodkladne upraviť pomery medzi účastníkmi konania a dôvodnosť nariadenia neodkladného opatrenia, ktorým je za daných skutkových okolností bezodkladne poskytnutá ochrana subjektívneho práva, keď osvedčila také konanie žalovaného, ktorým ohrozuje jej duševnú integritu. Na základe uvedeného súd prvej inštancie návrhu žalobkyne na nariadenie neodkladných opatrení vyhovel. Zároveň dodal, že v súčasnej dobe navyše nie je možné určiť dobu, po ktorú budú trvať dôvody, pre ktoré boli nariadené.

Poukázal na to, že koncepcia inštitútu neodkladného opatrenia vychádza z princípu ochrany práv a oprávnených záujmov žalobkyne bez vopred vymedzeného časového ohraničenia, pokiaľ trvajú dôvody jeho nariadenia. Zároveň súd prvej inštancie v zmysle § 337 ods. 1 CSP poučil žalovaného o možnosti podať žalobu vo veci samej, ktorou sa bude domáhať nároku na navrátenie do pôvodného stavu alebo nárokov na náhradu škody alebo inej ujmy spôsobenej výkonom neodkladného opatrenia. Súd prvej inštancie uviedol, že toto neodkladné opatrenie môže byť zrušené postupom podľa § 334 CSP, podľa ktorého súd na návrh neodkladné opatrenie zruší, ak odpadnú dôvody, pre ktoré bolo nariadené. Dodal, že na podanie návrhu na zrušenie neodkladného opatrenia je legitimovaná nielen osoba, ktorej bola nariadením neodkladného opatrenia uložená povinnosť, ale aj samotná žalobkyňa. Záverom súd prvej inštancie uviedol, že podľa § 336 ods. 1 CSP, ak súd nariadi neodkladné opatrenie pred začatím konania, môže vo výroku uznesenia uložiť žalobcovi povinnosť podať v určitej lehote žalobu vo veci samej, pričom súd túto povinnosť neuloží najmä vtedy ak je predpoklad, že neodkladným opatrením možno dosiahnuť trvalú úpravu pomerov medzi stranami. Vzhľadom k tomu, že nariadeným neodkladným opatrením možno dosiahnuť trvalú úpravu pomerov medzi žalobkyňou a žalovaným, nepovažoval súd prvej inštancie za potrebné zaviazat' žalobkyňu na podanie žaloby vo veci samej.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „krajský súd“ alebo „odvolací súd“), na odvolanie žalovaného, uznesením z 15. novembra 2023 sp. zn. 2Co/56/2023 potvrdil uznesenie súdu prvej inštancie (výrok I.); a žalobkyňa sa voči žalovanému priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100%. (výrok II.).

2.1. Odvolací súd posúdením návrhu, odvolania a následných vyjadrení žalobcu a žalovaného, dospel k záveru, že bolo dôvodné potvrdiť uznesenie súdu prvej inštancie. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením rozhodnutia súdu prvej inštancie, ide o odôvodnenie, ktoré zrozumiteľne vysvetľuje úvahy súdu, ktoré ho viedli k nariadeniu neodkladného opatrenia. Odvolací súd na zdôraznenie správnosti rozhodnutia a vysporiadanie sa s argumentáciou v odvolaní doplnil nasledovne. Žalovaný sa v odvolaní bráni tým, že popiera tvrdenia žalobkyne, uvádza že sú vymyslené, že sa nedopúšťal žiadneho domáceho násillia voči nej a synovi. Ďalšou odvolacou námietkou je, že tu neboli splnené podmienky na nariadenie neodkladného opatrenia z dôvodu, že tu absentuje bezodkladnosť potreby upraviť právne vzťahy medzi účastníkmi, čo odôvodňuje tým, že žalobkyňa dobrovoľne opustila nehnuteľnosť a už dlhšiu dobu pred podaním návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia v nehnuteľnosti nebýva. Odvolací súd odvolacie námietky vyhodnotil v celom rozsahu ako nedôvodné. Obrana, že tu nebola daná neodkladnosť žiadanej úpravy nemôže v žiadnom prípade obstať. V prípade domáceho násillia je všeobecne známe, že pre obeť domáceho násillia je veľmi ťažké prijať rozhodnutie sa od násillníka odsťahovať, takéto rozhodnutie môže prísť aj po niekoľkých rokoch, častým javom je aj opakovaný návrat obeť do domácnosti k násillníkovi. Ide o veľmi zložitú životnú situáciu, a nemožno obeť vyčítať, keď sa už rozhodne vec riešiť, že tak neučinila skôr, prípadne vyhodnotiť, ak odchod z domácnosti vykonala premyslene, v čase keď násillník sa nenachádzal v domácnosti, že dobrovoľne opustila obydlie. To, že odchod žalobkyne z nehnuteľnosti, v ktorej bývala aj so synom, a ktorej je vlastníčka, bol vykonaný v čase neprítomnosti žalovaného, teda nedošlo pri odchode k nejakému bezprostrednému konfliktu, neznamená, že išlo o dobrovoľné opustenie nehnuteľnosti, a že žalobkyňa už naďalej v nehnuteľnosti nechce bývať, keď si našla nové bývanie, kde pred podaním návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia bývala pár mesiacov.

2.2. Odvolací súd má za to, že je zrejmé, už len tým, že žalobkyňa podala trestné oznámenie a podala aj predmetný návrh na nariadenie neodkladného opatrenia, že dospela k rozhodnutiu riešiť svoju dlhodobú nepriaznivú situáciu v rodine spôsobovanú násillným správaním žalovaného voči nej a synovi. To, že si dočasne našla útočisko v azylovom dome, neskôr v prenájme, nemožno hodnotiť ako tvrdí žalovaný, že žalobkyňa má kde bývať, nehnuteľnosť opustila dobrovoľne, a že treba prihliadnuť k tomu, že v nehnuteľnosti naďalej býva žalovaný. Nemožno ani hodnotiť vec v tom zmysle, že tým, že žalobkyňa sa odsťahovala, v podstate už nedochádza k násilliu, preto tu nie je už dôvod na neodkladnú úpravu. Všetky vyššie uvedené okolnosti boli len nevyhnutným dočasným riešením, kým súd nerozhodne tak, aby rozhodnutie rešpektovalo spravodlivé a zákonné usporiadanie vzťahov. V danom prípade zodpovedá zákonnému usporiadaniu práve obmedziť násillníka v jeho užívaní práve k nehnuteľnosti, ku ktorej navyše má výlučné vlastnícke právo práve žalobkyňa. Žalovaný obýva nehnuteľnosť z titulu vecného bremena. Aj z dikcie ust. § 325 ods. 2 písm. f) vyplýva, že obmedziť sa má osoba, ktorá svojím

konaním ohrozuje integritu telesnú, či duševnú osoby, ktorá v byte, dome býva. Ako je už vyššie uvedené dočasné opustenie obydľia, nemožno hodnotiť tak, že osoba už nebýva v byte, či dome, v ktorom pred útokom od násilníka bývala. V danom prípade je zrejmé, že žalobkyňa sa domáha vylúčenia žalovaného z užívania nehnuteľnosti, v ktorej býva žalobkyňa, a ktorej je navyše výlučnou vlastníčkou.

2.3. Odvolací súd má aj za to, že nie je možné dospieť k záveru, že tvrdenia žalobkyne uvedené v návrhu a v následných vyjadreniach, by boli vymyslené. Ide o veľmi podrobný opis množstva rôznych situácií a konaní žalovaného, ktoré odôvodňujú prijať záver, že išlo o konania vykazujúce známky psychického a fyzického násillia. Je nepredstaviteľné, že by si až takéto rôzne množstvo situácií žalobkyňa úplne vymyslela. Žalobkyňa podala aj trestné oznámenie, čo taktiež možno hodnotiť ako jeden z dôkazných prostriedkov preukazujúci dôvodnosť poskytnutia žiadanej ochrany danou neodkladnou úpravou. Taktiež je tu výpoveď syna strán sporu, potvrdzujúca tvrdenia žalobkyne. Je predložená aj lekárska správa žalobkyne zo dňa 23. 09. 2022 vystavená psychiatrom, z ktorej vyplýva diagnóza F43.2 adaptačné poruchy - osový anxiózne depresívny syndróm. Vyplýva, že sa žalobkyňa išla k psychiatrovi poradiť a bola jej poskytnutá verbálna krízová intervencia, poučenie a podpora. Čo sa týka predložených nahrávok, na tieto odvolací súd neprihliadal, nie je zrejmé ako vznikli, či ide o oprávnený dôkazný prostriedok. Avšak dodáva odvolací súd, že osvedčenie násillného správania žalovaného tu je preukázaná i bez týchto neskôr doložených nahrávok. Ako uviedol aj súd prvej inštancie dokázať domáce násillie nie je jednoduché.

2.4. Na účel daného rozhodnutia súdu, má aj odvolací súd za to, že opísané tvrdenia žalobkyne v návrhu, predložená lekárska správa, opísané prežívanie syna strán sporu, sú dostatočné na prijatie záveru o tom, že je nárok, ktorému sa poskytuje ochrana osvedčený. Odvolací súd hodnotí ako správny postup súdu prvej inštancie aj pokiaľ ide o vyhodnotenie daného rozhodnutia ako neodkladného opatrenia, ktorým sa dosiahla trvalá úprava pomerov medzi stranami sporu. Odvolací súd poukazuje podporne v tomto smere aj na ust. § 146 ods. 2 OZ, podľa ktorého ak sa z dôvodu fyzického alebo psychického násillia alebo hrozby takého násillia vo vzťahu k manželovi alebo k blízkej osobe, ktorá býva v spoločnom dome alebo byte, stalo ďalšie spolužitie neznesiteľným, môže súd na návrh jedného z manželov obmedziť užívacie právo druhého manžela k domu alebo bytu patriacemu do bezpodielového spoluvlastníctva, prípadne ho z jeho užívania úplne vylúčiť. Dané neodkladné opatrenie v podstate obmedzilo užívacie právo manžela, z dôvodu fyzického a psychického násillia voči manželke, k domu, ktorý manželka užíva z dôvodu vlastníckeho práva a manžel z dôvodu vecného bremena. Teda došlo k obmedzeniu výkonu jeho užívacieho práva z vecného bremena, čo v podstate analogicky naplnilo vyššie uvedené ustanovenie § 146 ods. 2 OZ. Správne došlo aj k poučeniu žalovaného, že môže podať voči žalobkyni žalobu, ktorou sa bude domáhať nároku na navrátenia do pôvodného stavu, alebo nárokov na náhradu škody a rovnako správne uviedol aj, že je možné žiadať zrušenie danej úpravy ak odpadnú dôvody, pre ktoré bolo nariadené. Vychádzajúc z vyššie uvedeného dospel odvolací súd k záveru, že rozhodnutie súdu prvej inštancie je vecne a právne správne, a preto odvolací súd uznesenie súdu prvej inštancie v zmysle ust. § 387 ods. 1 Civilného sporového poriadku potvrdil.

2.5. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 1, v spojení s § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP. Nakoľko odvolací súd odvolaniu žalovaného nevyhovel a napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil, mala žalobkyňa v odvolacom konaní plný úspech a vznikol jej nárok na náhradu trov konania voči žalovanému v rozsahu 100%.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP.

3.1. Dovolateľ namieta, že nemal možnosť oboznámiť sa s odvolacou duplikou žalobkyne, pričom povinnosť súdu doručiť mu toto podanie explicitne vyplýva z ust. § 374 ods. 3 prvá veta CSP. Dovolateľ tvrdí, že zákon explicitne ukladá súdu povinnosť doručiť mu vyjadrenie žalobkyne; priamo zákonodarca teda má za to, že v tomto štádiu ešte nejde o bezobsažné reťazenie zasielania vzájomných vyjadrení protistrán. Dovolateľ celkom evidentne nedostal rovnakú mieru možností uplatňovať prostriedky procesnej obrany voči žalobkyni, akú dostala žalobkyňa vo vzťahu k uplatňovaniu prostriedkov procesného útoku voči dovolateľovi. Porušenie princípu rovnosti strán a kontradiktórnosti je o to významnejšie, že vo veci bolo rozhodnuté neodkladným opatrením, tzn. v konaní ktoré nebolo ústne, v ktorom dovolateľ pre jeho písomný charakter objektívne nemal možnosť navrhnuť výsluch žalobkyne na objasnenie jej tvrdení, pokladať jej otázky a bezprostredne na ne reagovať svojimi

vyjadreniami. Dovolateľ navrhuje, aby dovolací súd zrušil napadnuté uznesenie odvolacieho súdu a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie, a aby dovolateľovi priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

4. Žalobkyňa vo svojom vyjadrení k dovolaniu uviedla, že žalovaný mal k dispozícii rovnaké množstvo podaní ako žalobkyňa, v ktorých sa k veci mohol žalovaný vyjadriť. Po predložení veci odvolaciemu súdu sa podania strán doručujú, len ak je to potrebné na zachovanie práva na spravodlivý proces (§ 374 ods. 3 in fine CSP). Má za to, že posledné podanie žalobkyne (odvolacia duplika) obsahovali jednak opakujúce sa skutočnosti, ktoré boli popísané už v predošlých podaniach a nové skutočnosti, ktorými žalobkyňa opisovala dianie obsiahlejšie, preto tieto nemohli byť rozhodujúcimi pre výsledok konania. Žalovanému bol poskytnutý rovnaký priestor na vyjadrenie sa k tvrdeniam žalobkyne. ESLP začal k otázke posudzovania kontradiktórnosti pristupovať menej rigidne a pripustil, že je potrebné zohľadniť aj to, či vyjadrenie protistrany obsahovalo také skutkové alebo právne argumenty, ktoré by mohli ovplyvniť výsledok sporu, alebo či zvolené právne riešenie dávalo vôbec nejaký priestor na diskusiu (pozri Vokoun proti Českej republike, rozsudok z 3. 7. 2009). Tento druhý neformalistický prístup teda pripustil, že zásada kontradiktórnosti nemá absolútny charakter a nejde o porušenie práva na spravodlivý proces, ak by vyjadrenie nemalo vplyv na výsledok konania. Ústavný súd zastáva názor, že ochrana základných ľudských práv a slobôd by mala byť praktická, účinná a funkčná. Aj z tohto dôvodu nie je bezvýhradným zástancom formalistického prístupu pri posudzovaní kontradiktórnosti konania. Krajský súd vo svojom uznesení uviedol, že opísané tvrdenia žalobkyne v návrhu, predložená lekárska správa, opísané prežívanie syna strán sporu, sú dostatočné na prijatie záveru o tom, že je nárok, ktorému sa poskytuje ochrana osvedčený. Vychádzajúc z uvedeného, krajský súd nebral do úvahy skutočnosti opísané v odvolacej duplike a považoval ju za bezobsažnú s opakujúcimi sa argumentmi. Žalobkyňa navrhuje, aby dovolací súd dovolanie žalovaného odmietol.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala strana sporu v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP) skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je treba odmietnuť, a to z nasledujúcich dôvodov:

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Dovolateľ v danom prípade vyvodzuje prípustnosť a dôvodnosť svojho dovolania z § 420 písm. f) CSP.

9. Pod porušením práva na spravodlivý proces z hľadiska § 420 písm. f) CSP treba rozumieť taký procesný postup súdu, ktorým súd zasiahol do Ústavou Slovenskej republiky, resp. Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd garantovaných práv dovolateľa, v dôsledku čoho bolo dovolateľovi znemožnené domáhať sa práva na súdnu ochranu prostriedkami, ktoré mu zákon priznáva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie

spravodlivosti).

10. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1Cdo/42/2017, 2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/73/2017).

10.1. Dovolací súd preto aj v danom prípade skúmal opodstatnenosť argumentácie žalobkyne, že v konaní došlo k nou tvrdenej vade zmätočnosti.

11. Pre naplnenie prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP je nevyhnutné kumulatívne splnenie troch znakov, ktorými sú: 1/ nesprávny procesný postup súdu, 2/ tento nesprávny procesný postup znemožnil strane realizovať jej patriace procesné práva a zároveň 3/ intenzita tohto zásahu dosahovala takú mieru, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11.1. Pod pojmom nesprávny procesný postup je potrebné rozumieť taký postup súdu, ktorý je v rozpore so zákonom. Aby bola daná prípustnosť dovolania, musí súd svojím nesprávnym procesným postupom znemožniť strane sporu realizovať jej patriace procesné práva, ktoré jej priznáva zákon. Medzi tieto procesné práva patria v zmysle judikatúry najvyššieho súdu napr.: právo vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom, právo nazerať do spisu a robiť si z neho výpisky, právo vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a ku všetkým vykonaným dôkazom, právo byť predvolaný na súdne pojednávanie, právo strany konať pred súdom vo svojom materinskom jazyku, alebo v jazyku, ktorému rozumie, právo na to, aby bol strane rozsudok doručený do vlastných rúk. Naopak medzi tieto práva nepatrí právo strany sporu na to, aby súd akceptoval jej procesné návrhy, aby súd rozhodol v súlade s predstavami strany sporu, alebo aby súd odôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv strany sporu (pozri napr. 2Cdo/105/2018, 5Obdo/17/2020).

12. Dovolací súd vyhodnotil ako vadu podľa § 420 písm. f) CSP nedostatky v doručovaní vyjadrenia v konaní pred odvolacím súdom. Z obsahu súdneho spisu vyplýva, že žalobkyňa predložila súdu podanie zo dňa 08. 11. 2023 (odvoláciu dupliku), pričom odvolací súd dané podanie nedoručil žalovanému v zmysle ust. § 374 ods. 3 prvá veta CSP. Podanie žalobkyne pritom nezostalo bez povšimnutia a odvolací súd naň vo svojom rozhodnutí poukázal.

13. Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch. V zmysle uvedeného ustanovenia jednou zo všeobecných záruk spravodlivého prejednania veci pred súdom je zásada „rovnosti zbraní“. Tento princíp je jeden zo znakov širšieho konceptu spravodlivého súdneho konania a vyžaduje, aby každej procesnej strane bola daná primeraná možnosť predniesť svoju záležitosť jej protistrane. Koncept spravodlivého súdneho konania v sebe implikuje právo na kontradiktórne konanie, podľa ktorého procesné strany musia dostať príležitosť predložiť nielen všetky dôkazy potrebné na to, aby ich návrh uspel, ale aj zoznámiť sa so všetkými dôkazmi a pripomienkami, ktoré boli predložené s cieľom ovplyvniť rozhodnutie súdu a vyjadriť sa pred ním. Požiadavka, aby procesné strany v konaní mali možnosť dozvedieť sa a vyjadriť sa ku všetkým zhromaždeným dôkazom alebo k stanoviskám pripojeným v spise, sa aplikuje aj na odvolacie konanie.

14. Právo účastníkov konania na doručenie procesných vyjadrení ostatných účastníkov je súčasťou práva na spravodlivé súdne konanie. Pritom nie je podstatné, či podľa názoru odvolacieho súdu ide o podanie skutkovo a právne významné alebo bezvýznamné, pretože túto skutočnosť posudzuje výlučne druhá strana konania. Každá strana musí mať možnosť nielen predložiť dôkazy a argumenty, ktoré považuje za nutné na to, aby jej požiadavky uspeli, ale aj zoznámiť sa s každým dokladom a pripomienkami predloženými súdu na účely ovplyvnenia jeho rozhodnutia a vyjadriť sa k nim. Kontradiktórny spor znamená možnosť strany popierať (contra dicere) požiadavky a argumenty druhej strany a právo na to, aby boli vypočuté jej argumenty a návrhy (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 31/2016, III. ÚS 32/2015, I. ÚS 276/2016, I. ÚS 230/03, IV. ÚS 186/09, II. ÚS 18/2013). Požiadavka kontradiktórnosti konania sa v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva

chápe čisto formálne. Z jej hľadiska v podstate nezáleží alebo len málo záleží na skutočnom obsahu a význame informácie alebo argumentov predložených súdu (mutatis mutandis I. ÚS 230/03, II. ÚS 249/2012).

15. Podľa § 374 ods. 1 CSP súd prvej inštancie doručí odvolateľovi vyjadrenie k odvolaniu a umožní mu vyjadriť sa k nemu najneskôr v lehote desať dní od doručenia. K vyjadreniu odvolateľa podľa odseku 1 môže protistrana podať vyjadrenie v lehote desať dní od jej doručenia (§ 374 ods. 2 CSP). Podania podľa odsekov 1 a 2 doručí súd prvej inštancie ostatným subjektom. Ďalšie podania strán sa doručujú, len ak je to potrebné na zachovanie práva na spravodlivý proces (§ 374 ods. 3 CSP).

16. Z vyššie uvedeného vyplýva, že odvoláciu repliku ako reakciu odvolateľa na vyjadrenie k odvolaniu zašle súd prvej inštancie protistrane na vyjadrenie. Ak sa protistrana k odvolacej replike vyjadrí, súd prvej inštancie doručí toto vyjadrenie (odvoláciu dupliku) odvolateľovi (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 1260).

17. Civilný sporový poriadok vychádza z koncepcie, podľa ktorej má odvolateľ v odvolacom konaní vždy k dispozícii odvolanie a odvoláciu repliku a jeho protistrana vyjadrenie k odvolaniu a odvoláciu dupliku. Z princípu kontradiktórnosti konania vyplýva, že je to strana sporu, ktorá musí mať možnosť posúdiť, či a do akej miery je písomné vyjadrenie jej odporcu právne významné, či obsahuje také skutkové a právne dôvody, na ktoré je potrebné z jej strany reagovať alebo inak je vhodné sa k nemu vyjadriť; nezáleží pritom, aký je jeho skutočný účinok na súdne rozhodnutie (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/311/2018).

18. Dovolací súd zdôrazňuje, že doručenie odvolania, vyjadrenia k odvolaniu, odvolacej repliky a odvolacej dupliky je v zmysle CSP povinné (prvá veta § 374 ods. 3 CSP), až následné podania strán sa doručujú, len ak je to potrebné na zachovanie práva na spravodlivý proces (druhá veta § 374 ods. 3 CSP), na základe úvahy súdu.

19. Z obsahu súdneho spisu dovolací súd zistil, že na č. l. 134 sa nachádza vyjadrenie žalovanej z 8. novembra 2023 (odvolacia duplika) k odvolacej replike žalovaného zo 16. októbra 2023 (č. l. 123), ktoré boli podané až po predložení spisu odvolaciemu súdu (26. septembra 2023) na rozhodnutie o oprávnom prostriedku žalovaného. Z dôvodov napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu je zrejmé, že vyjadrenie žalovanej k odvolaniu žalobcu odvolací súd pri svojich úvahách zohľadnil, keďže ho pomerne obsérne v odseku 8 svojho rozhodnutia cituje. V rozpore s ustanovením § 374 ods. 3 veta prvá CSP ale predmetná odvolacia duplika žalobkyne nebola doručená odvolateľovi t. j. žalovanému, čím došlo k zamedzeniu toho, aby k nemu zaujal stanovisko. V súdnom spise sa totiž nenachádza údaj alebo potvrdenie o doručení (doručenka) o zaslaní tejto odvolacej dupliky žalobkyne právnenému zástupcovi žalovaného, resp. priamo žalovanému. V danom prípade tak dovolateľovi bolo zabránené dozvedieť sa a oboznámiť sa s obsahom tejto odvolacej dupliky. Za danej procesnej situácie, keď odvolací súd pri rozhodovaní vo veci samej zohľadnil aj tvrdenia žalobkyne, ktoré boli obsahom jej odvolacej dupliky, avšak žalovanému nedoručené, dovolací súd dospel k záveru, že v okolnostiach danej veci sa odvolací súd dopustil takého nesprávneho procesného postupu, ktorý mal za následok porušenie zásady kontradiktórnosti konania.

20. V súvislosti s týmto zistením dovolací súd uvádza, že Európsky súd pre ľudské práva vydal 13. januára 2015 rozsudok vo veci Trančíková proti Slovenskej republike (§ 43 - § 47), v ktorom sa zaoberal aj opodstatnenosťou námietky o nemožnosti vyjadriť sa k vyjadreniu protistrany v rámci odvolacieho konania. V tomto rozsudku dospel Európsky súd pre ľudské práva k názoru, že aj keď vyjadrenie k odvolaniu neobsahuje žiadne nové skutočnosti alebo argumenty, ku ktorým by sa procesná strana už nebola vyjadřila v predchádzajúcom priebehu konania, a prípadne ide o vyjadrenie nemajúce vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu, musí byť druhému účastníkovi daná možnosť oboznámiť sa s ním, ak bolo formulované ako právna a skutková argumentácia. Obdobné princípy ako v rozsudku vo veci Trančíková proti Slovenskej republike aplikoval Európsky súd pre ľudské práva aj v ďalších rozhodnutiach, napr. Werz proti Švajčiarsku, rozsudok, 17. 12. 2009, č. 22015/05, § 53 - § 55; S. H.

proti Fínsku, rozsudok, 29. 7. 2008, č. 28301/03, § 34 - § 36, Antunes a Pires proti Portugalsku, rozsudok, 21. 6. 2007, č. 7623/04, § 33 - § 36; ešte viac formalistický prístup napr. Ferreira Alves proti Portugalsku (č. 4), rozsudok, 14. 4. 2009, č. 41870/05, § 28 - § 30; Ferreira Alves proti Portugalsku (č. 5), rozsudok, 14. 4. 2009, č. 30381/06, § 32 - § 34, Hudáková a ďalší proti Slovensku, rozsudok, 27. 4. 2010, č. 23083/05, § 28 a § 29 (pozri aj Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012).

21. Právo účastníkov konania na doručenie procesných vyjadrení ostatných účastníkov treba považovať za súčasť práva na spravodlivý proces. Nedoručenie vyjadrenia účastníka konania druhému účastníkovi konania vytvára stav nerovnosti účastníkov v konaní pred súdom, čo je v rozpore s princípom kontradiktórnosti konania a rovnosti zbraní ako súčasti práva na spravodlivý proces (m. m. I. ÚS 2/05, I. ÚS 100/04, I. ÚS 335/06) a možno ho kvalifikovať ako odňatie možnosti konať pred súdom (I. ÚS 156/07, IV. ÚS 283/2011-104).

22. Pokiaľ ide o konkrétne vyjadrenie žalobkyne predstavujúce odvoláciu dupliku (č. l. 134), ktoré je na pätnástich stranách, treba zdôrazniť, že sa rozhodne nejedná o také vyjadrenie, ktoré by bolo bezobsažné, alebo v ktorom by sa len opakovali už predtým uvádzané argumenty; vyjadrenie žalobkyne ako protistrany obsahuje také skutkové a právne argumenty, ktoré v zásade boli spôsobilé ovplyvniť výsledok sporu v rámci odvolacieho prieskumu (odvolací súd odvolanie preskúmal meritórne, a preto predmetné vyjadrenie žalobkyne mohlo potenciálne ovplyvniť prijaté rozhodnutie). Možno tak uzavrieť, že nejde o prípad, keď vzhľadom na obsah nedoručenej odvolacej dupliky nemohlo mať prípadné vyjadrenie dovolateľa (ako odvolateľa) vplyv na výsledok konania (pozri aj § 60 Čičmanec proti Slovenskej republike).

23. Keďže v danej veci odvolacia duplika nebola doručená žalovanému, nebolo možné odvolacie konanie považovať za spravodlivé. Dovolací súd dospel k záveru, že došlo k porušeniu základného práva dovolateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd. Najvyšší súd pri svojom rozhodovaní dostatočne zohľadnil aj aktuálne Ústavným súdom Slovenskej republiky preferovaný, materiálny výklad zásady kontradiktórnosti, t. j. aby vyjadrenie protistrany obsahovalo také skutkové alebo právne argumenty, ktoré by mohli ovplyvniť výsledok sporu (II. ÚS 491/2018, IV. ÚS 660/2020, I. ÚS 155/2020).

24. Postupom odvolacieho súdu, ktorý nedodrжал zákonný postup v zmysle § 374 ods. 3 veta prvá CSP, došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Nemožnosť vyjadrenia účastníka konania druhému účastníkovi konania vytvorila stav nerovnosti účastníkov v konaní pred súdom, čo je v rozpore s princípom kontradiktórnosti konania a rovnosti zbraní ako súčasti práva na spravodlivý proces. Týmto nesprávnym procesným postupom odvolací súd znemožnil žalovanému, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a žalovaný opodstatnene namietal dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) CSP.

25. Zákonné ustanovenia o povinnosti súdu doručiť vyjadrenie protistrane treba vnímať ako minimálne štandardy kladené na súd pri doručovaní podaní strán pri napĺňaní princípu kontradiktórnosti (I. ÚS 155/2020). Dovolací súd upriamuje pozornosť aj na to, že doručenie odvolania, vyjadrenia k odvolaniu, odvolacej repliky a odvolacej dupliky je v zmysle CSP povinné (prvá veta § 374 ods. 3 CSP), až následné podania strán sa doručujú, len ak je to potrebné na zachovanie práva na spravodlivý proces (druhá veta § 374 ods. 3 CSP), na základe úvahy súdu.

26. Z vyššie uvedených dôvodov najvyšší súd napadnuté uznesenie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 v spojení s § 450 CSP).

27. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455

CSP).

28. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3:0.

**Poučenie:**

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.